

VIII. ONK.

Kisebbségi intézmények Szimpózium
Felolvasóterem, 2008. november 13. 13.00–14.45

KÉT KISEBBSÉGI INTÉZMÉNY ESETE OKTATÓI INTERJÚK ALAPJÁN

Szabó Péter Csaba

Debreceni Egyetem Neveléstudományok Intézete
szpcs2000@yahoo.com

Témakörök: felsőoktatás, felnőttoktatás, összehasonlító pedagógia, határon túli oktatás

Cél: A kisebbségi felsőoktatási intézményekről szóló kutatások eredményeihez való hozzájárulás azáltal, hogy a kutatások korábbi menetében megkeresett és megszólaltatott aktorok (intézményvezetők, oktatáspolitikai döntéshozók) mellett egy eddig kevésbé hallott „hangot”, a kisebbségi felsőoktatóét megszólaltassa. Szándékunk, hogy az intézményi esettanulmányok elemzési dimenzióit részben felhasználva, részben azokhoz újat adva kérdezzünk rá az intézmények keletkezésének és megmaradásának kérdéseire

Módszer: Két kisebbségi felsőoktatási intézmény (PKE, Beregszászi Főiskola) oktatóival készítettünk félig strukturált interjúkat. A jelen előadást érintő főbb kérdéskörök a következők voltak: a megkérdezett pályára kerülésének története, az intézmény születéséről való ismeretei, az oktatói pálya és körülményei, egyéni és intézményi jövőkép. Noha az interjúk alapvető célja nem az intézmények keletkezéstörténetének feltárása, az oktatók egyéni karrierútjaira, pályájukra, élet- és munkakörülményeikre irányuló kérdések megkerülhetetlenné tették a reflexiókat saját intézményükkel kapcsolatban, mivel az intézmények jelenlegi – az interjúzás idején fennálló – körülményei meglehetősen bizonytalanok voltak. Kvalitatív megközelítésű elemzésünkben a felsőoktatói interjúknak azokat a részleteit vesszük nagyító alá, amelyek az egyéni oktatói sors és az intézménytörténet eseményeit közös narratívákba szövik.

Eredmények: A két intézmény oktatóinak történetei – és intézményükkel kapcsolatos reflexiói – egyaránt mutatnak párhuzamosságokat és különbségeket. Az egyik legszembetűnőbb hasonlóság, hogy a legtöbb interjúban az intézmény fejlődésének története egyrészt a nyomorúságos külső körülmények megszűnéseként tárul elénk (fejlődéstörténet), ami ugyanakkor a közösség szempontjából az „aranykor” elmúlását jelenti (hanyatlástörténet). Az intézmény alakulásának történetei ezáltal egyfajta „mitikus” narratívát alkotnak, amelyet több esetben fejeznek ki az interjúalanyok metaforái. Az intézményi jövőképet illetően ugyancsak hasonlítanak egymásra az interjúk abban, hogy egyértelműen látszik a többségi és anyaországi oktatáspolitikai szándékoktól való függés. Az oktatáspolitikai betagozódás (Bologna) mint kényszer ugyancsak az egyéni intézményi arculat és sajátos küldetés elvesztésének történetévé válhat. Különbségek mutatkoznak ugyanakkor a két intézmény – interjúkból kielemezhető – önmeghatározásaiban. Úgy tűnik, hogy Beregszász esetében a többségi (állami) felsőoktatáshoz való viszonyulás az intézményi önmeghatározás egyik fő motívuma, Nagyvárad esetében azonban a romániai magyar felsőoktatás mutatkozik annak a kontextusnak, amelyiken belül az intézmény önmagát értelmezi.